

Kortárs tárlatok, nemzetiségi megmutatkozás

A Szombathelyi Képtár is – mint más, határhoz közeli, nyugat-magyarországi intézmény – keresi helyét, szerepét a honi kulturális életben. Jelenleg Cebula Anna művészettörténész áll a képtár élén, aki igyekszik egyensúlyt teremteni a helyi, a regionális és az országos értékek között, s kellő figyelmet fordít a külkapcsolatokra is. Nem beszélve arról, hogy a textilművészeti ágazat súlyát is a képtár viseli. Az ez évi kiállítási – már megvalósult és tervezett – programok erről a változatos érdeklődésről tanúskodnak. Úgy vélem, sikeres volt a Kortársunk Szent Márton pályázat, valamint a Frida Kahlohoz kapcsolódó kiállítás és szakmai konferencia is elérte célját. A városban élő és alkotó Oroszy Csaba születésnapjára szentelt tárlata szintén egy kiváló helyi művész megbecsüléséről szólt, a kiemelt figyelemről, amellyel a képtár mindig is érzékelt felelősségét a szűkebb pátriában alkotók iránt. Érdekesek az intézmény közművelődési programjai, vagy az ifjú nemzedék képzőművészeti nevelésének megjelenítése. És az osztrák szomszédság, Graz művészei is bemutatkoznak az év folyamán a képtárban. Újabb szakmai kihívás volt a Schrammel-gyűjtemény elhelyezése, amely jelenlegi formájában is a képtár egyik ékesége.

A nagy feladatok megoldása mellett újabb időleges tárlatokkal találkozhat a látogató a tágas termekben.

Az emeleti terem előtti térben a szegedi Ale Ildikó pasztelljeit láthattuk. Persze, életrajzából tudjuk: több szállal is kötődik Szombathelyhez. Ez kiderült a Munkácsy-díjas Tóth Csaba festőművész, a Savaria Egyetem tanára megnyitójából, melynek szövegét a *Szegedilap* 2017-es április 5-diki száma közölte. Ebben azt fejtegette, hogy a múzeumpedagógiával is foglalkozó művész rétegekből építkezik, s ezeket kell nekünk is feltárni, felfejteni. „Eredeti végzettsége a rajzpedagógia területeire vértette fel kompetenciákkal. Nem véletlen, hogy az első komoly szakmai sikereit ezen a téren könyvelhette el...” Ale Ildikó képalkotó gyakorlatában is fellelhető ez a gyermekkori alapréteg. A tisztán, romlatlanul megőrzött csodálkozó naivitás. A *Folyamatok* címmel elhozott anyaga pasztell képekből áll, de ismét megbizonyodhattunk arról: a műfaj rendkívül gazdag, érzékeny megnyilvánulásokra képes. A művész a természetelvű látvány és az analitikus gondolkodás – olykor mesészerű elemekkel telített – határán egyensúlyoz. Tömény, mondhatni: zsúfolt, mozgalmas képfelületekkel dolgozik, nem szereti az „ürességet”. Tematikailag is változatos kollekciója, az elidegenedés jelenségei épp úgy foglalkoztatják, mint a költészet és a vizualitás „együttrezgése” vagy gondonkajáték kelte képi és zenei harmóniák.

Több költő is megihlette: Tóth Árpád, Weöres Sándor, Simai Mihály... Számos képe kötődik a vonat-élményhez, Tóth Árpád verse is ezt a fura perspektívából nézett világot hozta ki belőle. Remekül sikerült a Weöres-vershez társított kép, a *Holdkóros biciklista*, mely a „mechanikus szerkezet” és az ember viszonyát boncolgatja. Simai Mihály verse – *Az ember itt naponta...* – pedig a mindennapok monotonitását idézi fel.

A király – gyermekrajzi ihletése első nézetre kiviláglik. A felvázolt alak hányavetisége, befejezetlensége, elmosódó kontúrjai valamiféle lebegő vagányságot érzékeltet, abból az érzületből, korból, amikor még álmainkban, vágyainkban királynak képeltük magunkat. A

művészt foglalkoztatja az elvont fogalmak megérzékiesítése, mint az *Útkereső, Érkezés előtt* vagy az *Emlékező*. Ahogy mondtam: a látvány és mesebeliség határmezőin kalandozik, némely fantáziadús látomásából sajátos épület-víziók születnek, hatalmas tornyok, felhőkarcolószerű házak, amelynek lakói parányi figuraként jelennek meg ebben a grandiózus díszletben. A kullisszavilág apró tartóköveken áll, az az érzésünk, rögvest összeomlik. Mégis otthonos, bensőséges konstrukciók ezek, amelyekben árnyjátékok szabdalják a felmagasodó teret. (*Szárnyalás*)

Az egyik elhozott „folyamat” egy vonatutazás dimenzióit közvetíti.

Maga a művész így vall erről *Egy vonatutazás folyamata* című írásában: „A belső és a külső tér egyidejű állandóságát és változását elemzem az idő, a mozgás és a fény vonatkozásában. A várakozásban létező ember mindig valami mássá alakul, valamit elveszít önmagából, majd az út végeztével kilép szerepszerű személytelenségéből és visszatér saját állandóságába.” A vonatutazás fázisait látjuk, a különböző képkivágatokat, az ablakból feltűnő, leszűkülő és kitérülő, fura alakzatokat, szokatlan képfoslányokat. Ale Ildikó ért ahhoz, hogy ezt a köznapi jelenséget egy misztikus, mély értelmű jelenséggé avassa. Sorozatokban gondolkodik, szereti kiaknázni a felkínálkozó helyzeteket. A *Változó állandóban* – melyből eltűnik az ember –, a belső tér formaelemei variálódnak, a *Tolakodóban* a nyomulás válik főszereplővé, más művein pedig a monumentalitás és a minoritás kontrasztját fokozza a végsőkig. Az apró, hangyszerű figurák – mint valami megfejtésre váró íráslejek – díszítik a feltáruló udvarok felületeit. A *Gordonka-variációk* a zenével való azonosulás állapotának kifejeződése, amely az ember-hegedű-hangzás élményét, a mozdulatok sajátos kavalkádját, „összhangzását” akarja festőileg visszaadni.

Ale Ildikó megteremtette a saját festői világát, annak meghatározó toposzait. Bár figurális és az amorf határterületen mozog, keresve a legkifejezőbb pontokat, nem zavarja ez a vibráló nyugtalanság, inkább innen merít erőt, újabb és újabb inspirációkat. És kifejező konstrukciói és barnás tónusai képesek visszaadni az általa megálmodott lelki-materiális, izgalmakat rejtő folyamatokat.

A másik kiállítás a roma képzőművészet talán kevésbé ismert világába enged betekintést. Balázs János, Péli Tamás, Szentandrassy István munkássága, hazai és nemzetközi rangja után szinte külön diszciplinává vált ez a terület. Kiállítások, múzeumi gyűjtés, számos kiadvány, film jelzi: ez a kisebbség megtalálta az önkifejezés, a kitérés útját, ezen a téren is. Sok autodidakta van az alkotók között, de ma már jó néhányan főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkeznek. A szombathelyi tárlat résztvevői tehetségét, kitérését jelzi, mindhárman megszerezték a diplomát. Igaz, kalandos úton, nehézségek közepette, de elérték a képzettségnek azt a fokát, ami már önmagában is figyelemre méltó.

A legjobb példa Ferkovics József pályája, aki családi körülményei miatt hagyta félbe a főiskolát, de évekkel később mégis grafikus diplomát szerzett. Talán azért is vele érdemes kezdeni, mert legidősebb a kiállítótársai között és legerősebben kötődik a falusi, vidéki életformához. Grafikus diplomáját említettük, nos, anyaga között remek grafikákat találni. Az *Árva otthonok* megkapó sorozat az elhagyott, elhanyagolt házak bejáratáról, a környezetről, a gazdátlanság jeleiről. Színes rajzok ezek, finom részletekkel, az elhagyatottság, elhanyagoltság jeleivel. Az ajtó előtt félredobott, megnyeklett szék látható, a lépcsőket ellepi a dudva, a falról lepergett a vakolat, omlik a téglá. Ferkovics lelki tájakat rajzol és fest, az ember nélküli, a pusztulásnak kitett értékek fájalmáról képes szólni. Erős benne a nosztalgia a hajdani falusi „lelkek” iránt, akik még kiülnek a házuk előtti kis padra, egy kis pletykára. (*Az én kis falumban*) Az időse nők szomorúan baktatnak az idilli faluképben kis batyuikkal, nem találva az eltávozott társakat. Van érzéke, szeme a lokális helyek felfedezéséhez, így születtek a *Vasi táj*,

Zalai táj című grafikái. A kissé stilizáló természeti motívumok, a bensőséges kötődés, érzület hatják át ezeket a műveket, talán ezért is emlékezetesek. Szakrális képei közül a *Mária Magdolnát* hozta el, mely egy töprengő, kendős női arcmás, de ennek kontrasztja is megjelenik a *Búcsúsok* című képén: egy festett arcú, cigarettázó clown, félmeztelenül, aki igazán otthon érzi magát ebben a vásári bővlival zsúfolt világban. A *Bánat* egy érzelmes temetői kép, mely az *Álmos vidék* lakóinak végső nyughelye.

Kunhegyesi Ferenc városiasabb alkat, fogékony az elvontabb témák iránt is. Bár elsősorban képzeletbeli portrékat fest, ezúttal néhány más jellegű művel is egyénítette kollekciónját. (*Káosz előtt, Bozótfü*) A neten több helyütt látható a *Fanövesztő* című festménye, mely a misztikum, az indiai vallások, képi analógiák felé vezet. A *Santiago, az öreg halász* – a kifogott hallal – egyik európai mítosznak áldoz, vagy az *Őszi Madonna* egyik szép példája az évszakkal párhuzamos portréinak. A *Novemberi angyal* vagy *Órangyal* azok a lények, melyek az emberi élet határait keretezik. Meglehetően életvidám a *Diáklányok* című zsánere, s az *Ajtó meséje* egy kisleány képzeletvilágának érzékeny megjelenítése.

Talán a legkiműveltebb egyéniség Balogh Tibor, aki széles körű művészi és filozófiai asszociációkkal dolgozik. Tavirózsái a francia mester, Monet alkotásait idézik, *Kettős portréja* grafikai felkészültségének egyéni megnyilatkozása. Az *Erőviszonyok*, vagy *Konstrukció erővonalakkal* az analitikus szerkezetek összetevőit kutatják, míg Budapest sorozatában a város elementáris épületei válnak vizionárius látomásokká. (*Budapest I, II, III.*) Látomásos képe Szent István királyról hatásos mű, mely nyitánya több szakrális jellegű alkotásnak. (*Angyali üdvözlés, Átjárhatóság, Himnusz*) A *cigányasszony tánca az angyallal* a szent és profán találkozás, az angyal erőfeszítése, hogy megmozdítsa a földi kénytet, igazi megszólító erejű, egzotikus grafikai látomás. Nagy erejű, elemekből összeálló festmény a *Pantokrátor I-III.*, mely Krisztus alakját fehér és színes fénypázmákból, festékszemeszemből rajzolja ki.

A roma festők igazi felfedezést hoztak a képtárba, bizonyítva azt is, a festői tradíció, amit az elődök teremtettek, tehetséges folytatókra talált. A laikus szemlélő pedig eltöprenghet azon, hogy az etnikai felszabadulás mennyi energiát, minőségi teljesítményt hozott felszínre a gyakran lenézett népcsoport körében.

